

“România Durabilă” (SIPOCA 613)

Valurile de cercetare sociologică

RD20

ODD 13 In Depth

(mai 2021)

Narativ de sinteză și concluzii

Livrabil

luna mai 2021

A 20-a cercetare sociologică din cadrul proiectului “România Durabilă” SIPOCA 613, cu indicativul RD20, a avut drept scop continuarea măsurării la nivel detaliat, în adâncime („*in depth*”), a opiniei publice privind aspecte din cadrul celui de-al 13-lea Obiectiv de Dezvoltare Durabilă din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030) – ODD 13 „Acțiune în domeniul schimbărilor climatice”, focalizându-se pe tema „Schimbările climatice”.

Metodologie

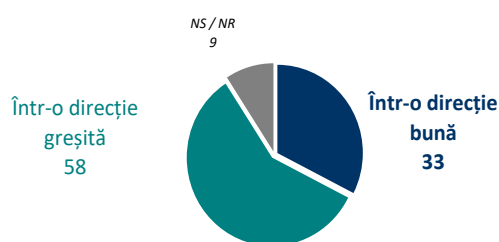
Pe baza structurii obiectivelor de dezvoltare durabilă și a temelor de preocupare instituțională aferente acestora, așa cum sunt ele explicate în SNDDR 2030 (pp. 37-41), echipa ARDA, împreună cu partenerii din cadrul SGG (DSG și DDD), a operaționalizat o listă de indicatori de opinie publică, pe următoarele teme de interes:

- Evaluarea înțelegerii cetățenilor asupra fenomenelor schimbărilor climatice;
- Identificarea percepției populare asupra amplitudinii acestor fenomene în lume și în România;
- Identificarea percepției populare asupra cauzelor și efectelor schimbărilor climatice;
- Identificarea percepției cetățenilor acțiunilor care ar trebui întreprinse pentru limitarea efectelor schimbărilor climatice.

1. Climatul social general

Q01 DIRECȚIA LUCRURILOR

Q01. În general, considerați că România în momentul de față se îndreaptă într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?

La momentul efectuării Barometrului RD20 (mai 2021), 58% dintre respondenți considerau că România se îndreaptă într-o direcție greșită, față de 33% care apreciau că direcția este bună. Față de barometrele precedente, se constată o ameliorare sensibilă a climatului social general. Numărul optimiștilor a crescut, față de sondajele anterioare, pe seama scăderii numărului pesimiștilor, ceea ce este o premieră pentru acest an.

Cum am mai spus, încheierea sezonului rece și scăderea incidenței COVID 19 sunt factori importanți în transformarea climatului social general.

Subliniem, în continuare, că starea de spirit generală a oamenilor se reflectă și în aprecierile asupra problemelor sectoriale pe care le analizăm în acest proiect.

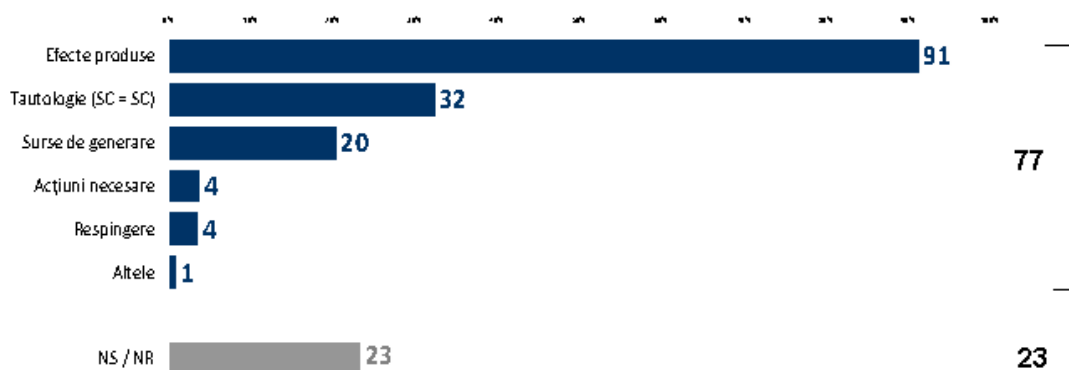
2. Ce înțeleg românii prin „schimbări climatice”?

Q 02: «Ce înțelegeți prin expresia „schimbări climatice”?» a fost o întrebare deschisă. Evident, răspunsurile s-au situat pe o plajă foarte variată, iar interpretarea lor o vom face prin metoda analizei de conținut simplificată.

Q02. Ce înțelegeți prin expresia „schimbări climatice”?

ÎNTREBARE DESCHISĂ, RĂSPUNSURI SPONTANE, POSIBIL MULTIPLE.

AGREGARE CATEGORII SINTETICE

Primul element care se evidențiază este procentajul foarte mare de NS/NR: 23%. Acest procent, care reprezintă aproape un sfert dintre răspunsuri, nu înseamnă atât că oamenii nu au auzit expresia, sau nu ar fi la curent cu fenomenul, ci că le este greu să exprime o opinie. Dacă la această dificultate de exprimare adăugăm diversitatea răspunsurilor celorlalți 77% dintre respondenți, obținem o percepție **relativ vagă** asupra subiectului.

Caracteristica percepției românilor asupra „schimbărilor climatice” este, deci, imprecizia.

Cei 77% dintre respondenți care au dat explicații, au avut posibilitatea să dezvolte subiectul. Din acest motiv, fiecare răspuns a conținut unul sau mai multe mai multe *elemente constitutive*, care au fost codificate separat, astfel încât suma procentelor elementelor de analiză este, firesc, mult mai mare decât 77%.

Dintre elementele constitutive ale răspunsurilor, cel mai mare procentaj, 32%, a fost reprezentat de tautologie („se schimbă clima”, „se schimbă vremea” etc.)

Celelalte elemente identificate în răspunsuri au fost grupate în cinci categorii: „efectele schimbării climatice”, „sursele schimbării climatice”, „acțiuni necesare”, „respingerea ideii de schimbare climatică” și „altele”. Le analizăm pe rând, în continuare.

1. EFECTELE SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

În afara tautologiei simple („schimbările climatice înseamnă că se schimbă clima”), respondenții au explicat noțiunea în cea mai mare măsură prin *efectele* schimbărilor climatice. În 91% dintre răspunsuri se găsesc elemente care se referă la diferite astfel de efecte. Ele se distribuie după cum urmează.

ANOTIMPURILE (20%)

Schimbarea anotimpurilor / Avem doar vară și iarnă / Fără anotimpuri / Vara nu mai e vară / Comprimarea anotimpurilor / Acum sunt doar două anotimpuri / Nu mai avem primăvară / Nu mai sunt anotimpurile de pe vremuri / Nu mai avem iarnă / Se mută anotimpurile / Au dispărut anotimpurile

Destul de previzibil, percepția cea mai pregnantă în ceea ce privește schimbările climatice este reprezentantă de modificarea ideii clasice de „anotimp”. Câteva exemple: „avem doar vară și iarnă”, „acum sunt doar două anotimpuri”, „nu mai avem primăvară”.

Trebuie să remarcăm că, dincolo de schimbările climatice obiective, în percepțiile subiective se reflectă și două fenomene ale contemporaneității. Pe de-o parte, o creștere a gradului de *urbanitate* a vieții cotidiene, inclusiv în mediul rural. Această urbanitate se manifestă prin accesul facil și continuu la bunuri și servicii tipic urbane (autoturisme, electricitate, apă curentă, canalizare), elemente care îndepărtează omul de percepția nemijlocită a „naturalului”. Pe de altă parte, dependența tot mai mare de mass-media și efectul important al prezenței masive a fenomenelor climatice extreme în programele de știri.

VREMEA / CLIMA (17%)

Clima s-a dat peste cap / Schimbări bruște ale vremii / S-a schimbat clima / Efectiv vremea nebună / Clima se modifică brusc / Climă tropicală / Vizibilă

schimbarea climatică / Vremea schimbătoare / Clima e schimbată total / S-a dereglat vremea

Elementul subiectiv major în această categorie este reprezentat de ideea de „dereglaire”, idee care presupune, însă, ideea complementară a „reglării”. Revenind la cele spuse în paragraful anterior, se poate spune că percepția schimbărilor climatice este afectată și de accelerarea pe care o cunoaște viața de zi cu zi a omului modern: ritmurile naturale nu (mai) sunt concordante cu ritmurile omului modern.

ÎNCĂLZIREA GLOBALĂ / CĂLDURA (15%)

Încălzirea globală / S-a încălzit / Climă tropicală / Iarna e mai călduroasă / Au urcat temperaturile în timpul iernii / Temperaturi ridicate / Vara e mai cald ca înainte / Iarna nu e iarnă / Temperaturile în creștere / Încălzirea atmosferei cu 3-4 grade / Se face din ce în ce mai cald / Prea multă căldură / Modificarea temperaturilor în general în direcția încălzirii / Vara e foarte cald iarna nu mai e frig / Prea cald / Temperatura planetei crește puternic

După cum se vede, pentru acest element, răspunsurile sunt influențate puternic de discursul mediatic.

TEMPERATURILE (13%)

Schimbări bruște de temperaturi / Modificări de temperatură / Diferențe de temperatură de la o zi la alta / Variații bruște de temperatură / Se modifică temperatura medie anuală / Temperaturi foarte diferite / Alternanțe între zile cu temperaturi mari și mici / Când prea frig, când prea cald / S-au modificat temperaturile

BRUSC (5%)

Brusc / Rapid / De la o zi la alta / Ne ia prin surprindere

EFACTE NEGATIVE (5%)

Clima se distruge / E foarte rău / Dezastruoase / Semnal de alarmă / Ne afectează pe toți / Deteriorare / Efecte negative asupra omului și animalelor / Apocalipsa / Negativitate pentru mediu / Nu sunt bune / Ne afectează foarte mult / Schimbări în rău / Ceva grav / Afectează natura într-o manieră foarte riscantă pentru viitor / Va fi prăpăd / Haos / Efecte nocive / Suntem afectați în mod negativ

După cum se observă, mulți respondenți resimt schimbările climatice în *termeni extremi*, care trec de simpla constatare a unui fenomen și implică o

stare de alarmare interioară. Aici pot fi adăugate și „fenomenele meteo extreme”, de mai jos.

SCHIMBĂRI / VARIAȚII / FLUCTUAȚII (4%)

Se schimbă / Diferențe mari / Înainte ninge ploua acum nu / Și cald și frig / Acum plouă acum ninge / Prea frig și prea rece / Timpul aiurea / Se schimbă totul în jur / Fluctuații de căldură, de frig / Meteorologic se schimbă lucrurile / Nu mai este cum era înainte / Nu mai e nimic cum a fost

Similar cu paragraful precedent, există percepții de atingere a unei limite a ordinii naturale.

MEDIUL ÎNCONJURĂTOR (3%)

Mediul înconjurător / Natura / Globul / Planeta / Pământul / Lumea / Ecosistemele / Nivel planetar / Habitatul

Se evidențiază percepția acestor fenomene, cu siguranță, ca efect al globalizării știrilor mass-media.

FENOMENE METEO EXTREME (3%)

Fenomene meteo extreme / Dezastre naturale / Toate minunile care se petrec / Tornade / Vijelii / Vânturi puternice / Inundații / Cicloane / Fenomene meteo nemaîntâlnite / Anomalii meteorologice și hidrologice

SĂNĂTATEA (2%)

Atacă sănătatea / Ne afectează sănătatea / Organismul uman nu reacționează bine / Produc boli / O să murim toți pe rând / Afectează imunitatea / E foarte greu pentru organism

SECETA (1%)

Secetă / Deșertificare / Lipsa precipitațiilor / Brăila se presupune că va fi zonă deșertică / Deșertizarea accelerată a terenurilor / Plouă puțin

GHEȚARII (1%)

Topirea ghețarilor / Se topesc ghețarii

AERUL (1%)

Poluarea aerului / Atmosferă încărcată / Modificări produse în atmosferă / Aerul se încălzește

AGRICULTURA (1%)

Nimic bun pentru pământ / Afectează agricultura / Refacerea sistemului de irigații / Trebuie să găsim culturi care se pretează la schimbările climatice / Adaptarea plantațiilor agricole / Nu se va face agricultura / La noi în țară e problema agriculturii / Lipsă legume / Se observă în agricultură

FLORA / FAUNA (0%)

Animalele / Afectarea diversității faunei / Ne afectează foarte mult (oameni, animale, plante) / Schimbarea biocenozei / Capacitatea de adaptare a florei și faunei / Efecte negative și omului și animalelor

APELE (0%)

Poluările apelor sunt dezastruoase / Creșterea temperaturii oceanului / Creșterea nivelului oceanelor / Poluarea apelor

ALIMENTAȚIA (0%)

Se schimbă stilul de alimentație

2. Sursele de generare ale schimbărilor climatice

Relativ puține (20%) dintre răspunsurile non-tautologice definesc schimbările climatice din perspectiva *surselor* acestora.

POLUAREA (11%)

Poluarea / Poluarea masivă / Din cauza omului care poluează / Poluarea e de vină / Omul poluează cel mai mult – industria chimică / Deșeuri / Din cauza poluării / Poluarea afectează schimbările climatice / Vremea se schimbă din cauza poluării / Poluare multă / Problema poluării de la autoturisme / Erbicidat / Orice poluare provocată de om

Sursa generică invocată de cei mai mulți dintre respondenți este *poluarea*. În afară de răspunsul generic, prezent în 11% dintre elementele enunțate, tot la poluare se încadrează și răspunsurile legate de *industrie* (1%), *mașini* (1%), *emisiile de carbon*, *plasticul*, *combustibilii fosili*, *aerul condiționat* și *avioanele*, toate acestea fiind menționate în procente de sub 1%.

Trebuie să remarcăm că indicarea poluării ca sursă, sau, mai bine spus, asocierea poluării cu schimbările climatice vine pe filieră mediatică. Poluarea a fost un fenomen discutat mult și conștientizat în spațiul public încă din anii 70, în plină perioadă comunistă. În anii 90 și 2000, în România, scăderea poluării industriale a fost semnificativă, pe fondul desființării unor obiective industriale vechi/poluante. Prin urmare, asocierea poluării cu schimbările climatice se datorează în mare măsură mediatizării masive, în ultimii ani, a „problemelor ecologice”, ca domeniu care cuprinde ambele fenomene.

Pe de altă parte, se poate vorbi și despre percepția *disconfortului* (generat de poluare) ca *schimbare* (climatică).

OMUL (4%)

Se datorează agresivității omului / Controlate de acțiunea omului nu e ceva natural / Omul e de vină pentru asta / Datorită omului în special / Din cauza omului care poluează / Din cauza neglijenței oamenilor / Sunt produse de om / Modernizare / Responsabil este omul / Lumea nu se respectă pe ei însuși și nici natura / Modul în care acțiunile noastre afectează mediul înconjurător

Este interesant că *omul*, ca sursă inițială a tuturor activităților care afectează mediul, este indicat explicit în numai 4% dintre elementele răspunsurilor. Semnificația acestei observații este că o covârșitoare majoritate a respondenților observă doar *acțiunile negative* ale oamenilor, dar nu conștientizează, de exemplu, efectele fenomenelor macro: suprapopularea, hiperconsumismul etc.

PĂDURILE/DEFRIȘĂRILE (2%)

Se taie prea multe păduri / Defrișări / Tăierea pădurilor / Defrișări de pădure / Evităm să tăiem pădurile / Să se interzică tăierea pădurilor / Să nu se mai taie păduri / Sunt cauzate de defrișare / Cel mai important oprirea defrișărilor și plantarea de copaci noi

Este interesant că un element punctual foarte mediatizat și sensibil pentru publicul românesc – tăierile/defrișările de păduri – este menționat doar în 2% dintre răspunsuri.

EFFECTUL DE SERĂ (1%)

Încălzirea globală, efect de seră / Efectul de seră / Efectul de seră și-a făcut apariția / Se creează efect de seră

INDUSTRIA (1%)

Industria chimică / Industria necontrolată poluează foarte mult / Se produc din cauza industrializării / Din cauza poluării cu noxe, în special industria, chiar și centralele pe cărbune / Poluare din combinate / Din cauza industriei / Industria are un efect rău asupra climei

MAȘINILE (1%)

De la mașină / Să ținem cont de emisiile de la mașini / Problema poluării de la autoturisme / Cel mai mare impact asupra mediului îl au autovehiculele / Noxele de la transport rutier / Creșterea numărului de automobile

EMISIILE DE CARBON (0%)

Emisiile de carbon provoacă încălzire globală / Acumularea de dioxid de carbon / Generată de emisiile de carbon / Creșterea temperaturii generale a planetei prin creșterea CO2

STRATUL DE OZON (0%)

Se referă la deteriorarea stratului de ozon / Reducerea stratului de ozon / S-a distrus stratul de ozon

PLASTICUL (0%)

Sticlele de plastic / Mai puțin plastic

COMBUSTIBILII FOSILI (0%)

Energie verde și renunțarea la combustibil / Noxe din cauza centralelor pe cărbune

AERUL CONDIȚIONAT (0%)

AVIOANELE (0%)

În concluzie, pentru această secțiune (definirea schimbărilor climatice prin surse), se remarcă tendința spre generalitate a elementelor și ignorarea sau minimalizarea acelor care produc schimbări sesizabile la nivelul experienței comune. Românii par a vedea schimbări climatice în alte părți ale lumii și nu par a conștientiza propria lor contribuție la acestea.

3. Acțiuni necesare (4%)

În 4% dintre răspunsuri, apar elemente care definesc sau delimitează schimbările climatice prin *reacțiile* față de acestea.

ADAPTAREA (4%)

Te adaptezi greu / Omul se adaptează ușor / Corpul omenesc va trebui să se adapteze la schimbările care urmează / E mai greu să ne adaptăm la schimbările climatice / Nu știu ce s-ar putea face pentru a ne putea adapta / Măsurile de adaptare, acomodare / Cum ne adaptăm / A fi capabili să ne adaptăm de la cald la rece / Adaptarea este foarte grea / Nu ne putem adapta / Trebuie să ne adaptăm / Să ne adaptăm, să acceptăm că totul este în schimbare și să nu avem așteptări / Încercăm să ne adaptăm cu toții la situația creată / Adaptarea societății de natură economică, socială și psihologică / Capacitatea de adaptare

Aproape toate elementele enumerate în această categorie includ ideea de *adaptare*. Românii par să vadă schimbările climatice ca pe o fatalitate, față de care aproape singura reacție posibilă este acceptarea și acomodarea cu noile

condiții. O legislație mai aspră sau măsuri active care să vizeze protecția mediului apar, spontan, în foarte puține răspunsuri.

LEGI (0%)

Protecția mediului prin legi și convenții internaționale, pentru stoparea factorilor poluanți

ENERGIA VERDE (0%)

Eoliene / Energie verde

4. Respingerea ideii de schimbare climatică (4%)

Fatalismul care răzbate din răspunsurile discutate mai sus este, într-o oarecare măsură, „compensat” de procentajul mic al românilor „contestatari”, cei care neagă existența schimbărilor climarice. Trebuie subliniat că, logic, cele patru procente înseamnă respondenți și nu elemente din răspunsuri, ca în secțiunile anterioare.

Practic, doar 2% dintre respondenți resping categoric ideea că Pământul parcurge o perioadă de schimbări climatice semnificative istoric. La aceștia se adaugă 1% credincioși în Dumnezeu „duri”. În fine, ceva mai mult de 1% dintre respondenți nu resping schimbările climatice, dar le consideră un fenomen normal, natural, care nu este influențat antropic.

NU CRED / NU EXISTĂ (2%)

Nu cred / Nu există / Nu se vede / Nu cred în schimbări climatice / Încălzirea globală nu există / Nu este importantă / Nu există schimbări climatice, clima e ciclică / Nu există de fapt încălzire globală, e mai degrabă răcire / Nu e adevărată, e o poveste / Nu văd schimbări climatice, nu sunt de acord cu acest concept

FENOMEN NATURAL (1%)

Datorate fenomenelor naturale / Universul, nu cred în poluare / Un ciclu al naturii care se repetă / E naturală / Sunt naturale / Există schimbări climatice naturale la nivel planetar și de galaxie / Schimbă magnetismul Pământului

FENOMEN PRODUS DE DUMNEZEU (1%)

Nu le coordonează omul ci un alt coordonator, Dumnezeu / Cum decide Dumnezeu / Sunt lăsate de Dumnezeu / Dumnezeu hotărăște

FENOMEN NORMAL (0%)

5. Alte răspunsuri (1%)

*Va fi bine / Să urmărim calea UE / Se face peste tot / Masonii / Nu le simțim direct
/ Este și bine este și rău / Să facem mai multe în această privință / Nimic, nimeni
nu explică*

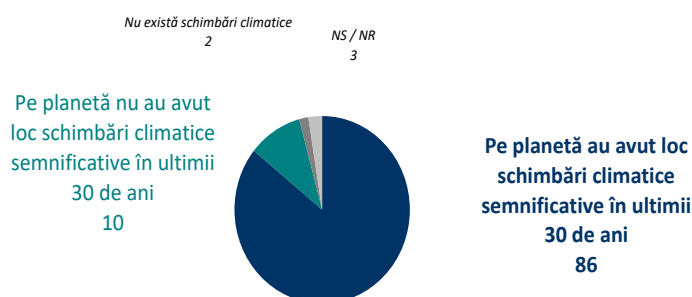
Categoria „Alte răspunsuri” este reziduală și conține, evident, elemente ale răspunsurilor care apar alături de cele menționate la categoriile 1-3.

Q03. În privința schimbărilor climatice, oamenii au păreri împărțite.

Unii consideră că pe întreaga planetă Pământ au avut loc schimbările climatice semnificative, în special în ultimii treizeci de ani.

Alții, din contră, consideră că nu au avut loc schimbări climatice semnificative pe planetă în ultimii 30 de ani.

Dvs. cu care din aceste opinii sunteți mai degrabă de acord?

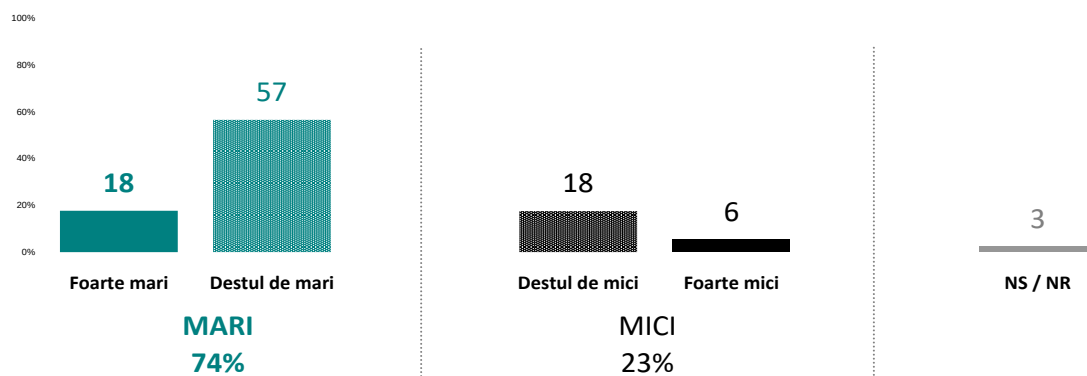

După cum se observă, o covârșitoare majoritate (86%) dintre respondenți consideră că în ultimii ani au avut loc schimbări climatice semnificative. Cei care răspund că nu au avut loc asemenea schimbări (10%) și cei care susțin că nu există schimbări climatice (2%) sunt, în mod evident, marginali din punct de vedere sociologic, adică nu influențează sau nu pot influența percepția generală.

Totuși, dacă avem în vedere că la întrebarea **Q02** au existat 23% dintre respondenți care nu au răspuns sau nu au știut să răspundă, tabloul general este mai nuanțat. Există, astfel, un nucleu dur al „conștienților”, de circa 20-25%, care leagă nemijlocit schimbările climatice de acțiunile antropice (poluare, defrișări etc.). Există un segment masiv (30-35%) al „constatatorilor”, al celor care pot exemplifica sau descrie fenomenul. Există,

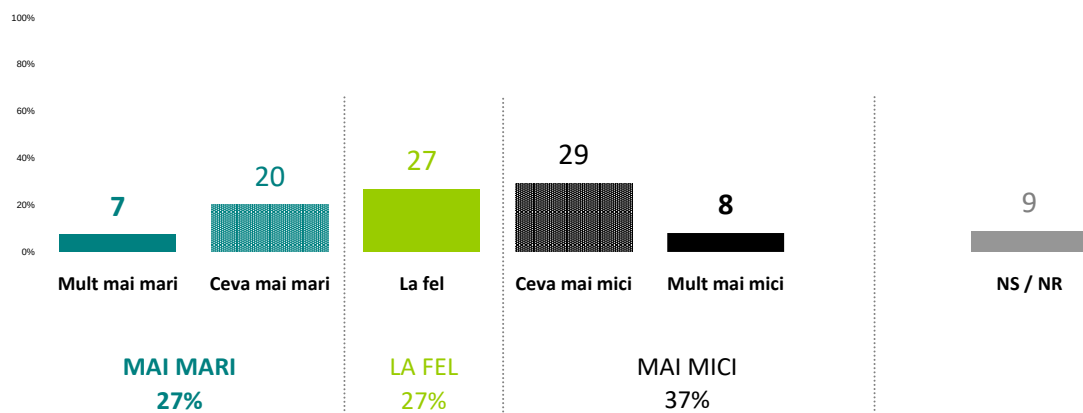
de asemenea, segmentul NS/NR (23%), despre care am amintit, și care nu au o imagine clară a fenomenului. Și, bineînțeles, „contestatarii” (10-12%).

Q04. În România, cât de mari schimbări climatice considerați că au avut loc recent, în special în ultimii treizeci de ani?

Trecând la situația României, se constată că procentajul celor care consideră că schimbările sunt mari și foarte mari (74%) este semnificativ mai mic decât cel de la întrebarea precedentă, referitoare la schimbări în general. Răspunsurile confirmă observația de la Q02, referitoare la percepția relativ generală pe care o au românii despre schimbările climatice, văzute, în special, ca un fenomen care afectează mai puțin România decât lumea, în ansamblu.

Q05. Față de restul planetei, considerați că în România au avut loc schimbări climatice mai mari sau mai mici în ultimii treizeci de ani?

Dealtfel, la întrebarea Q05 care compară direct situația României cu a lumii, în general, se observă o distribuție de tip gaussian, deformată către

răspunsurile: „ceva mai mici” și „mult mai mici”. Este evident că influența discursului știrilor și imaginile cu fenomene meteo extreme din lume influențează mult percepția respondenților din România.

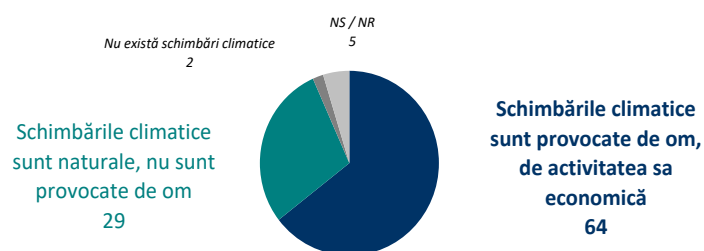
3. Cauzele și efectele schimbărilor climatice

Q06. În privința schimbărilor climatice recente, oamenii au păreri împărțite.

Unii consideră că schimbările climatice sunt provocate de om, de activitatea sa economică.

Alții, din contră, consideră că schimbările climatice sunt naturale, nu sunt provocate de om, s-au petrecut și altă dată în istoria geologică a pământului.

Dvs. cu care din aceste opinii sunteți mai degrabă de acord?

La această întrebare, 64% dintre respondenți afirmă că schimbările climatice sunt provocate de activitățile antropice, față de 29% care consideră că sunt naturale și față de 2%, care afirmă că nu există schimbări climatice. Comparând răspunsurile cu cele de la întrebarea Q03, constatăm că „contestatarii duri” rămân la un 2% constant, însă mare parte dintre cei care admit apariția unor schimbări climatice sunt de părere că acestea nu sunt provocate de om. Este o percepție relativ conservatoare, care dă socoteală de o anumită inerție a circa o treime din societatea românească.

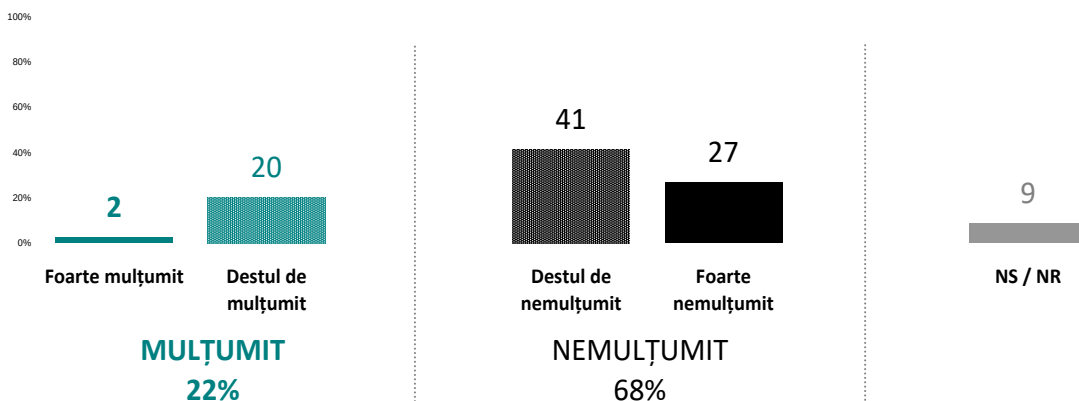
Q07. În privința schimbărilor climatice recente, oamenii au păreri împărțite.
Unii consideră că schimbările climatice produc în general efecte negative în viața oamenilor.
Alții, din contră, consideră că schimbările climatice produc efecte pozitive în viața oamenilor.
Dvs. ce fel de efecte considerați că produc mai degrabă schimbările climatice în viața oamenilor?

Această percepție se nuanțează și mai mult în situația în care oamenii sunt întrebați dacă schimbările climatice produc efecte negative în viața oamenilor. Cei care răspund că efectele asupra vieții oamenilor sunt net negative (54%) sunt încă mai puțini decât cei 64% de la întrebarea precedentă. Există, deci, o tendință de a evita nu atât percepția, cât asumarea efectelor negative ale schimbărilor climatice.

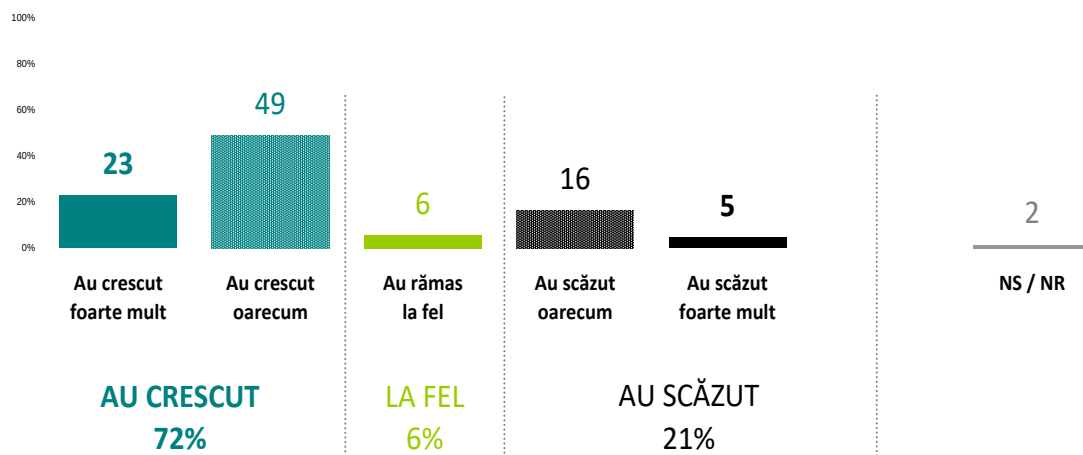
4. Schimbările climatice în România

Q08. Cât de mulțumit sau de nemulțumit sunteți de activitatea statului român privind limitarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea?

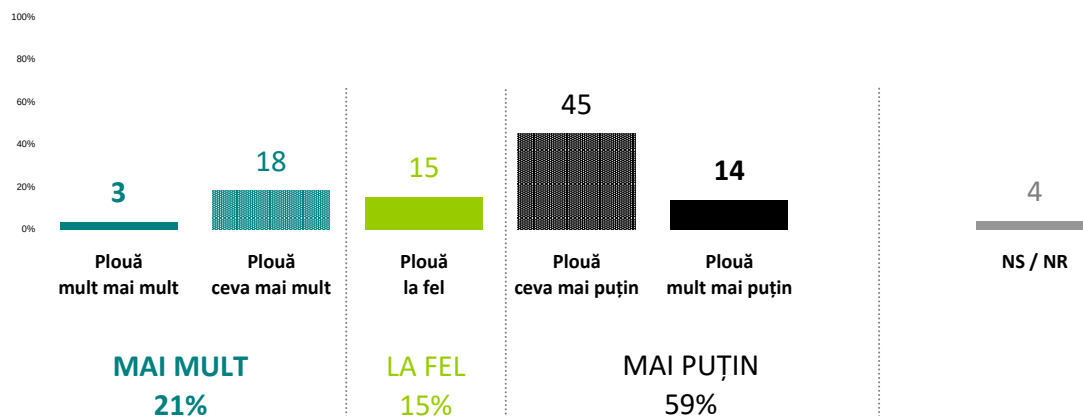
Previzibil, doar 22% dintre respondenți sunt „mulțumiți” de activitatea statului român în domeniul combaterii schimbărilor climatice, față de 68% „nemulțumiți”.

Q09. În România, considerați că temperaturile medii au crescut (e mai cald), au scăzut (e mai frig) sau au rămas la fel față de acum 30 de ani?

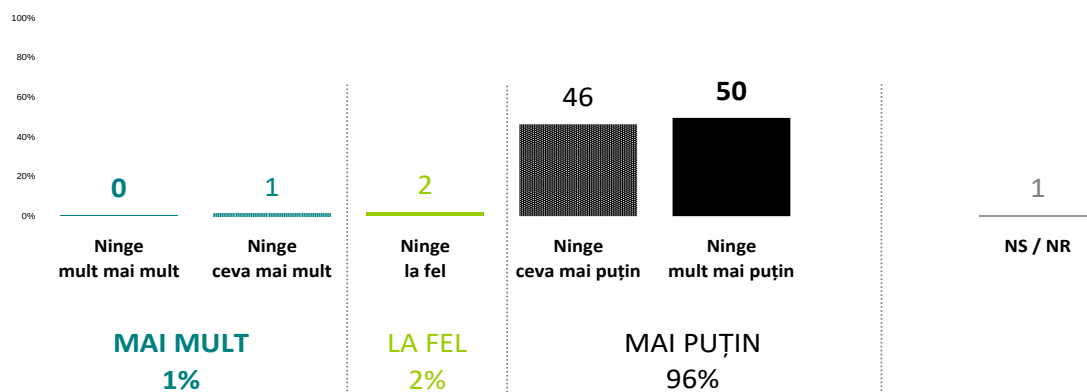
Întrebarea referitoare la evaluarea temperaturii medii în ultimii 30 de ani reflectă destul de clar percepția unei încălziri a climei. Se observă că distribuția răspunsurilor este net orientată către variantele „temperaturile medii au crescut” (72%). Ceea ce este oarecum surprinzător, este că răspunsurile „au rămas la fel” (6%) sunt semnificativ mai puține decât cele „au scăzut” (21%). Explicația este că schimbarea climatică este percepută în funcție de situația personală.

Q10. În România, considerați că, în medie, plouă mai mult sau mai puțin decât acum 30 de ani?

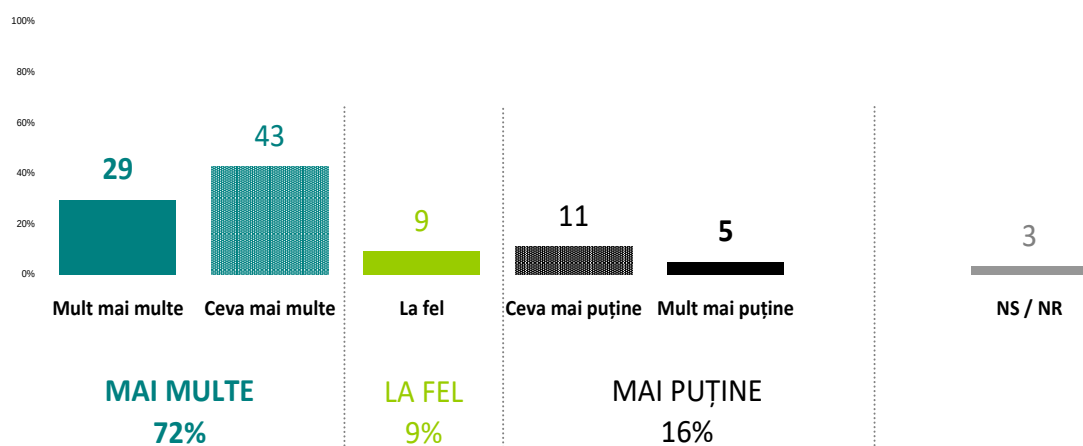
Percepția respondenților este întrucâtva mai „naturală” în răspunsurile la întrebarea referitoare la regimul pluvial, unde părerile sunt mai echilibrate în zona mediană, dar, pe ansamblu, aproape 60% dintre respondenți consideră că plouă mai puțin decât în urmă cu 30 de ani.

Q11. În România, considerați că în medie, ninge mai mult sau mai puțin decât acum 30 de ani?

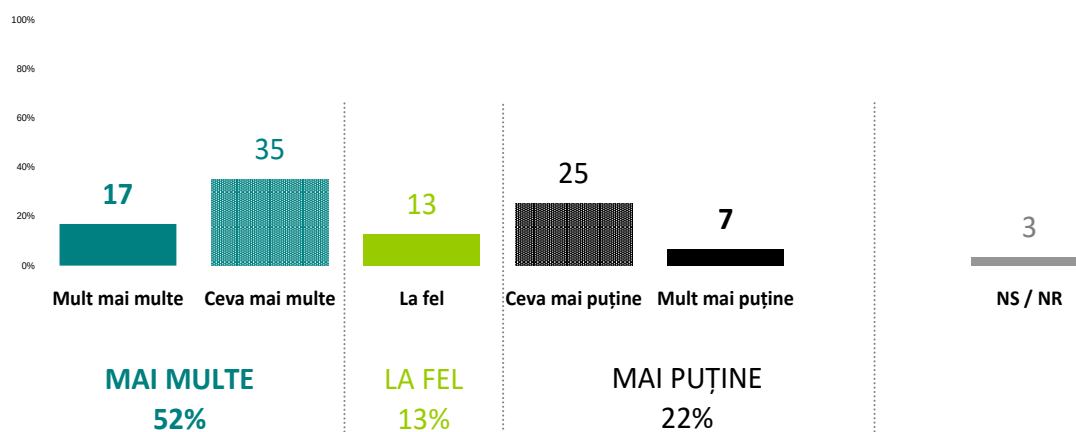
În schimb, se constată un dezechilibru foarte puternic la întrebarea privind ninsorile, 96% dintre respondenți considerând că ninge „ceva mai puțin” sau „mult mai puțin” decât acum 30 de ani. În cazul ninsorilor, există, mult mai pregnant decât în cazul ploilor, un clișeu mental cultural. Basmele, operele literare, dar și, mai ales, spațiul public din perioada sărbătorilor de iarnă au construit imaginea iernii ca fiind cu nisori abundente, troiene, sănii etc.

Q12. În România, considerați că, în medie, sunt mai multe sau mai puține episoade de secetă severă decât acum 30 de ani?

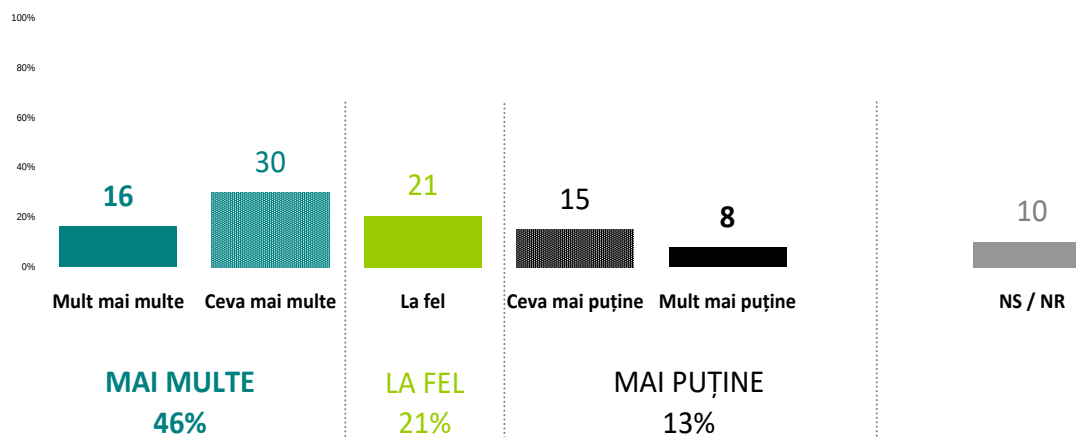
Întrebarea referitoare la frecvența episoadelor de secetă severă arată o percepție mai accentuată decât în cazul întrebării Q10 referitoare la ploi. Dacă în cazul ploilor aveam 59% răspunsuri „plouă mai puțin decât acum 30 de ani”, în cazul episoadelor de secetă procentajul răspunsurilor „mai multe” decât acum 30 de ani urcă la 72%. În același timp, scade procentajul răspunsurilor „la fel” (9%).

Q13. În România, considerați că în medie, sunt mai multe sau mai puține inundații decât acum 30 de ani?

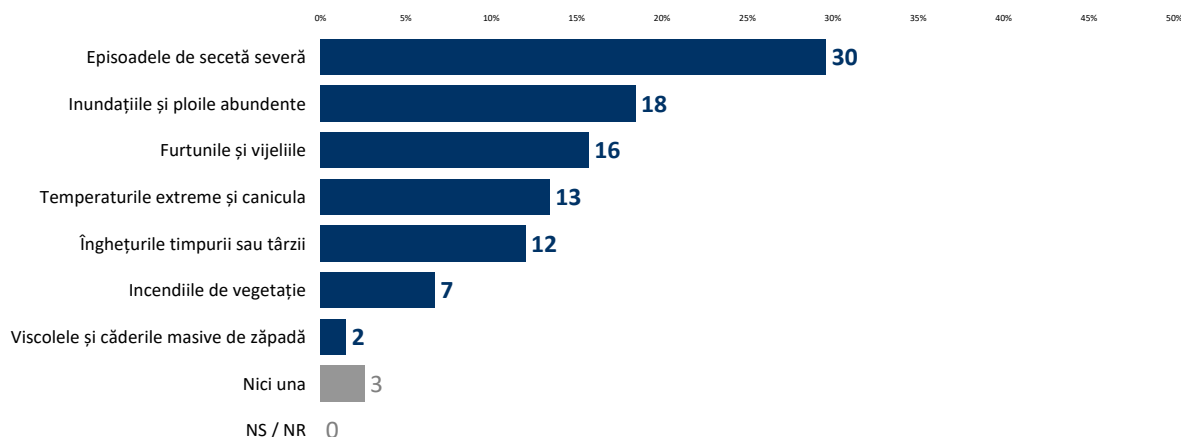
În privința percepțiilor asupra inundațiilor, 52% dintre respondenți consideră că sunt mai multe decât acum 30 de ani, față de 22% care consideră că sunt mai puține și 13% care apreciază că sunt la fel de multe.

Q14. În România, considerați că în medie, sunt mai multe sau mai puține incendii naturale (neprovocate de om) decât acum 30 de ani?

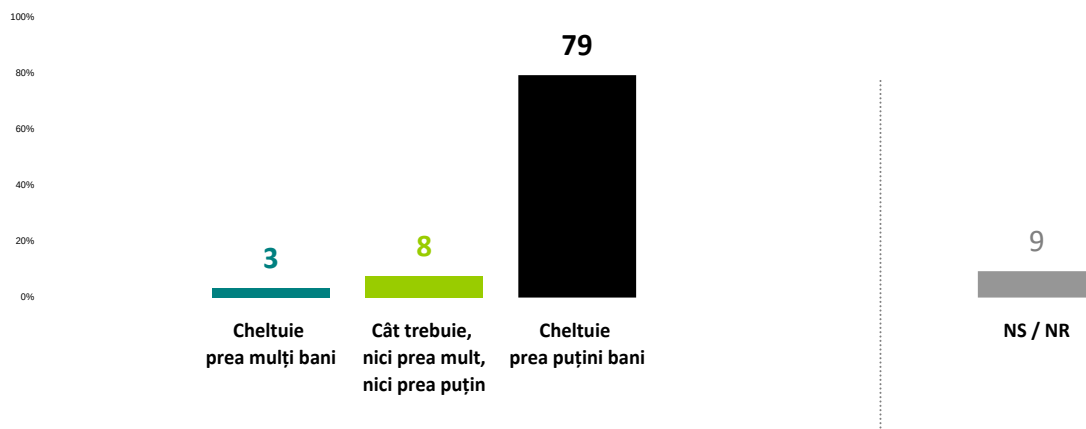
În privința incendiilor spontane de vegetație, distribuția este mai echilibrată, 46% dintre respondenți afirmând că sunt mai multe, față de 21% „la fel” și 13% „mai puține”. Este oarecum surprinzătoare această percepție, întrucât acum 30 de ani incendiile spontane de vegetație nu erau deloc mediatizate, în timp ce, în ultimii ani, mass media a relatat pe larg despre uriașe incendii de vegetație pe glob, dar și despre fenomene similare care au avut loc în România.

Q15. Dintre următoarele tipuri de fenomene meteorologice extreme, care considerați că produc efectele cele mai negative în România în momentul de față?

Părerile privind tipurile de fenomene meteorologice care produc efectele cele mai negative în România duc la un clasament în care se detașează episoadele de secetă severă (30%). Pe locul doi se situează inundațiile și ploile abundente (18%), urmate de furtuni și vijelii (16%), temperaturi extreme și caniculă (13%), înghețuri timpurii sau târzii (12%), incendii de vegetație (7%), și viscoale și căderi de zăpadă (2%). Dacă grupăm seceta, temperaturile extreme și incendiile de vegetație, observăm că ajungem la 50% negativitate atribuită temperaturilor ridicate și lipsei de apă, față de 34% negativitate atribuită excesului de apă și furtunilor.

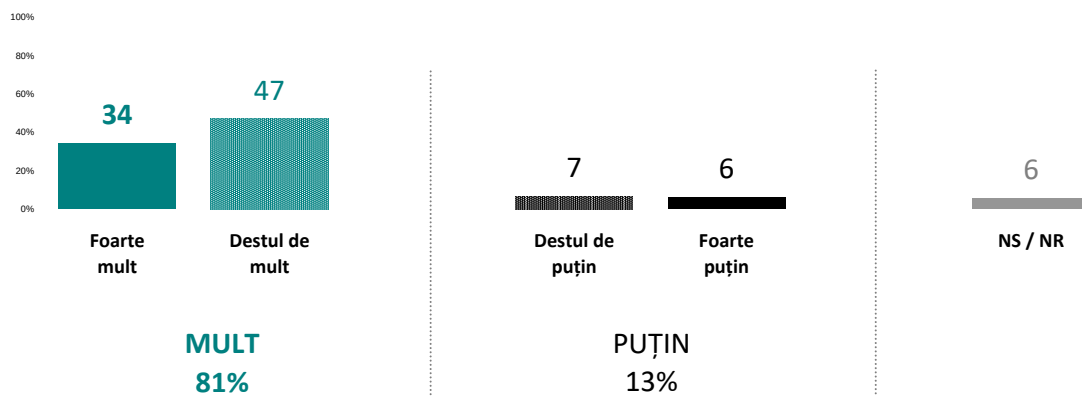
Q16. Considerați că statul român cheltuie prea mulți sau prea puțini bani pentru combaterea efectelor schimbărilor climatice?

Previzibil, respondenții consideră în mare majoritate (79%) că statul român cheltuie prea puțini bani pentru combaterea efectelor schimbărilor climatice.

5. Percepției cetățenilor asupra schimbărilor climatice în România în viitor

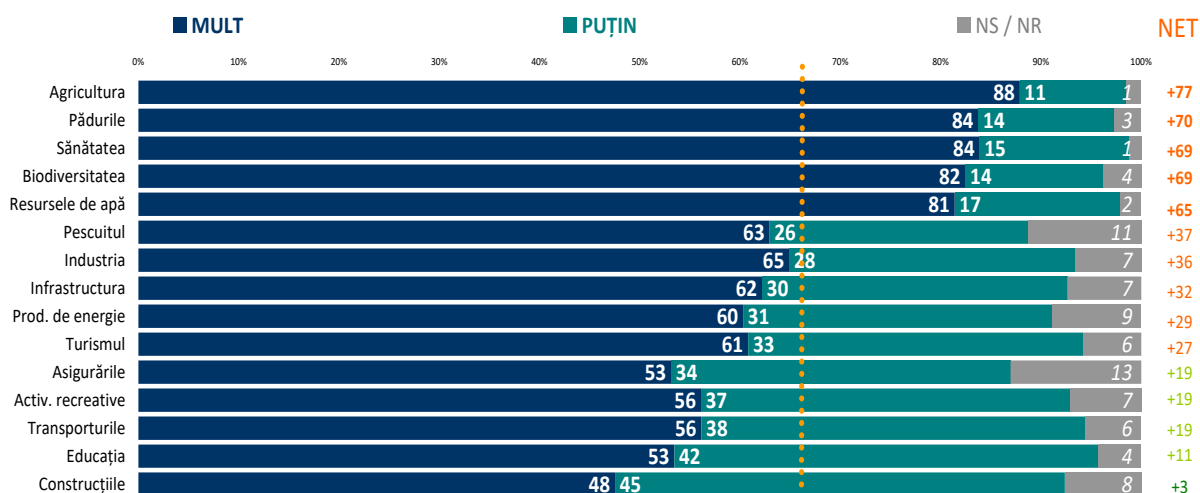
Q17. Până în anul 2050, în România se prognozează o creștere a temperaturii medii a aerului și schimbări majore în privința precipitațiilor: scăderi și creșteri semnificative de precipitații. În ce măsură considerați că această evoluție prognozată a factorilor climatici va afecta activitatea socio-economică a României în următoarele decenii?

Corelativ cu răspunsurile la întrebarea precedentă, 81% dintre respondenți consideră că prognoza de creștere a temperaturii și regimul de precipitații vor afecta activitatea socio-economică a României în următoarele decenii, doar 13% considerând că activitatea va fi afectată „puțin”.

Q18 ... Q32. Cât de mult sau de puțin considerați că sunt afectate următoarele domenii ale vieții de către schimbările climatice recente?

SINTEZĂ POZITIV vs NEGATIV

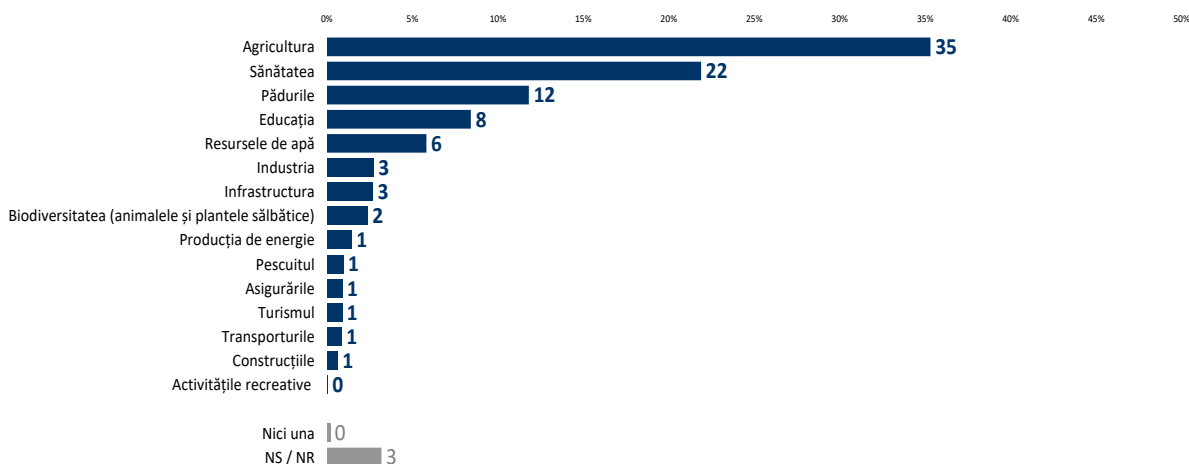
În acest pachet de întrebări se sondează părerile privind domeniile care sunt cel mai afectate de schimbările climatice. Cele 15 domenii care au fost introduse în chestionar se asociază, în urma răspunsurilor, în trei mari grupuri. Primul grup, al domeniilor foarte afectate de schimbările climatice, cuprinde agricultura, pădurile, sănătatea, biodiversitatea și resursele de apă. Toate aceste domenii au scoruri nete (mult minus puțin) de peste 65 puncte procentuale (PP).

Urmează un grup cu un scor net cuprins între 27 și 37 PP care cuprinde domenii de activitate în care este angrenată marea majoritate a forței de muncă, mai puțin transporturile.

În fine, al treilea grup, cu un scor net între +3 și +19 puncte procentuale, cuprinde domenii care se află într-o relație mai puțin directă cu condițiile de mediu. Este de remarcat, totuși, că în toate domeniile enumerate respondenții consideră că activitatea este net afectată.

Percepțiile în această distribuție sunt caracterizate de o subiectivitate scăzută. Poate, pescuitul are o pondere mai mică, dar explicația este că pescuitul nu reprezintă o activitate majoră în economia României.

Q33. Sunt multe domenii în care trebuie acționat în privința schimbărilor climatice. Resursele însă nu sunt suficiente pentru a ne ocupa egal de toate, ele trebuie prioritizate. Care considerați că este, dintre următoarele, domeniul în care schimbările climatice produc efectele cele mai nedorite și în care trebuie alocate cele mai multe resurse?

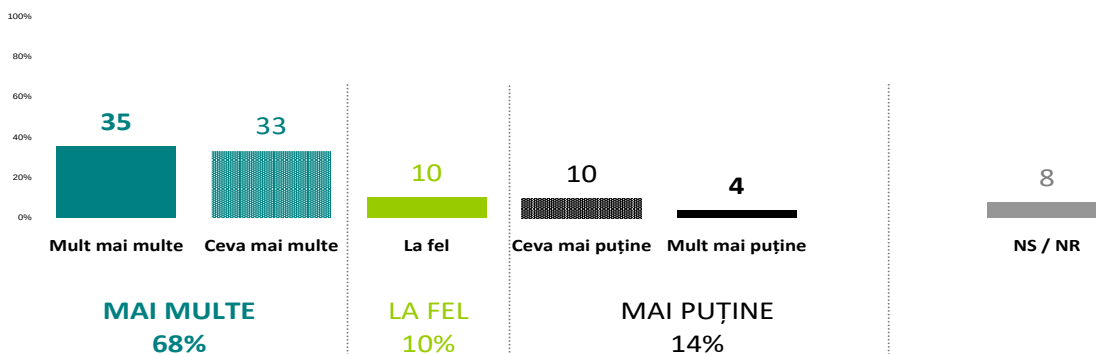

Această întrebare reia, de fapt, întrebarea precedentă, în sens acțional. Intervistații sunt rugați să indice domeniile în care sunt alocate cele mai multe resurse pentru combaterea schimbărilor climatice. După cum se observă, agricultura și sănătatea domină această clasificare, urmate de păduri, educație și resursele de apă.

Față de pachetul de întrebări anterior, este interesantă opțiunea pentru alocarea resurselor către educație, ceea ce sugerează că schimbările climatice trebuie combătute științific și asumate ca o problemă a întregii societăți. Din păcate, un domeniu important, producția de energie, nu e perceput proporțional cu relația directă cu schimbările climatice.

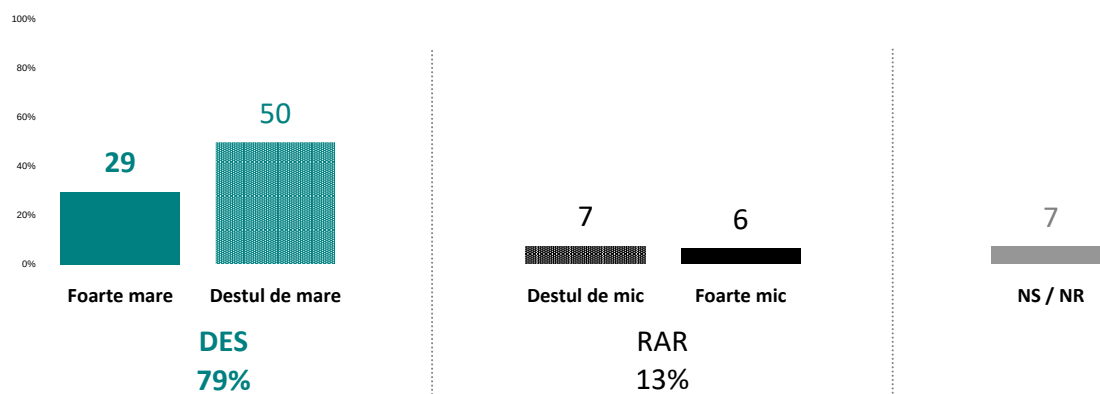
6. Percepții asupra emisiilor de gaze cu efect de seră

Q34. În România, considerați că în medie, se emit mai multe sau mai puține gaze cu efect de seră decât acum cinci ani?

Românii percep o creștere a emisiilor de gaze cu efect de seră, față de acum 5 ani, 68%, adică o majoritate netă, consideră că sunt emise mai multe gaze cu efect de seră, față de 14%, care apreciază că sunt emise mai puține.

Q35. Cât de mare sau de mic este efectul pe care considerați că îl au gazele cu efect de seră în producerea schimbărilor climatice?

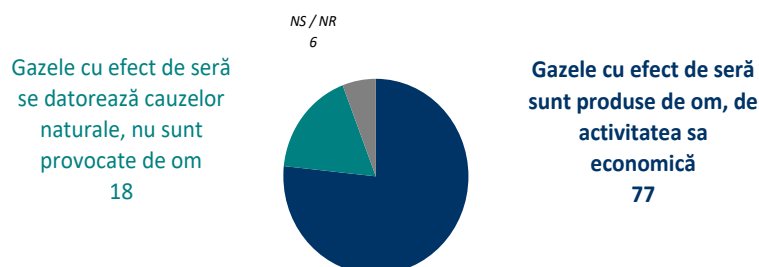
Firește, există și o majoritate, chiar mai accentuată (79%) a celor care consideră că gazele cu efect de seră influențează schimbările climatice.

Q36. În privința gazelor cu efect de seră, oamenii au păreri împărțite.

Unii consideră că aceste gaze cu efect de seră sunt produse în principal de om, de activitatea sa economică.

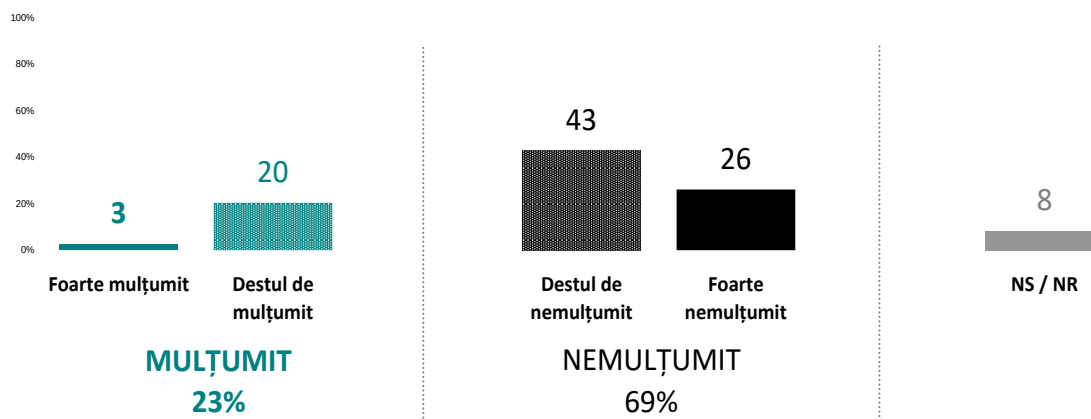
Alții, din contră, consideră că gazele cu efect de seră se datorează cauzelor naturale, nu sunt provocate de om.

Dvs. cu care din aceste opinii sunteți mai degrabă de acord?

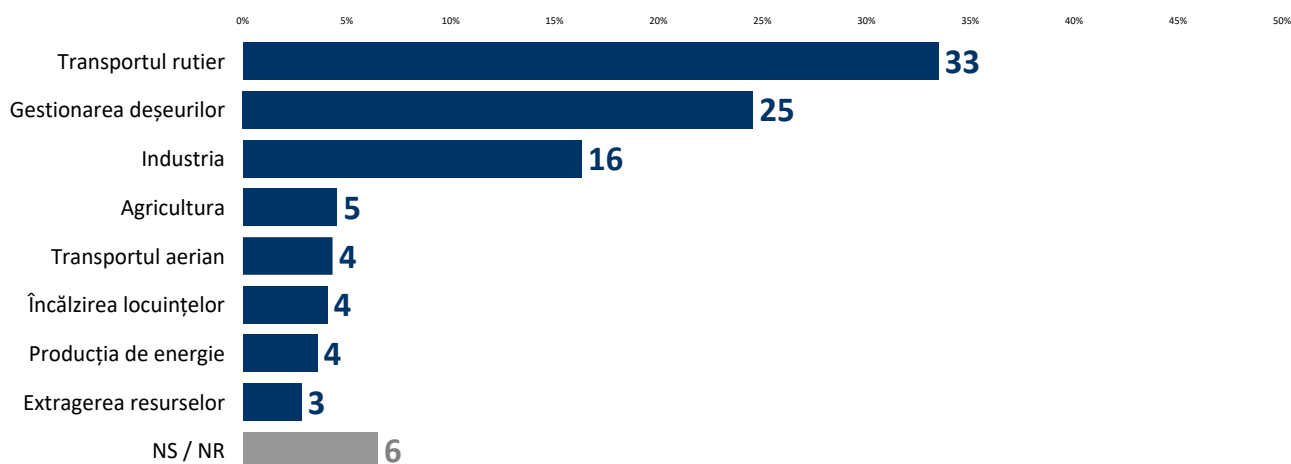
Percepția se păstrează în privința surselor gazelor cu efect de seră, pe care 77% dintre respondenți le atribuie activităților economice ale oamenilor, față de 18% care consideră că sunt naturale.

Q37. Cât de mulțumit sau de nemulțumit sunteți de activitatea statului român în privința reducerii emisiilor gazelor cu efect de seră?

Similar cu întrebările Q 08 și Q 16, respondenții se declară nemulțumiți (69%) față de măsurile luate de statul român în privința reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră. Se constată că raportarea celor chestionați la responsabilitatea statului este aproape identică.

Q38. Dintre următoarele tipuri de activități economice, care considerați că este cea care produce cele mai multe gaze cu efect de seră?

Această întrebare solicită o clasificare a activităților care produc cele mai multe gaze cu efect de seră. Deloc surprinzător, transportul rutier (33% dintre răspunsuri) este considerat principalul producător de gaze cu efect de seră. Pe locul doi se situează gestionarea deșeurilor (25%) și pe locul trei industria, în general, cu 16%. Este evident că la această întrebare marea majoritate a

respondenților confundă emisiile de gaze cu efect de seră cu poluarea aerului. Confuzia e datorată, cu siguranță, lipsei de informare și neînțelegerii fenomenului de „efect de seră”.

7. Concluzii

- Prima caracteristică a percepției românilor asupra „schimbărilor climatice” este imprecizia. Fenomenul este vag, greu de definit.
- Percepția cea mai pregnantă în ceea ce privește schimbările climatice este modificarea ideii clasice de „anotimp”. Percepția schimbărilor climatice este afectată și de accelerarea pe care o cunoaște viața de zi cu zi a omului modern: ritmurile naturale nu (mai) sunt concordante cu ritmurile omului modern.
- Mulți respondenți resimt schimbările climatice în *termeni extremi*, care trec de simpla constatare a unui fenomen și implică o *stare de alarmare interioară*. Fluxul știrilor din mass media contribuie major la aceste percepții.
- Sursa generică a schimbărilor climatice, invocată de cei mai mulți dintre respondenți, este *poluarea*. Este interesant că răspunsurile sugerează că, pentru mulți respondenți, schimbările climatice sunt corelate cu disconfortul creat de poluare.
- Românii par să vadă schimbările climatice ca pe o fatalitate, față de care aproape singura reacție posibilă este acceptarea și acomodarea cu noile condiții.
- Practic, doar 2% dintre respondenți resping categoric ideea că Pământul parcurge o perioadă de schimbări climatice semnificative istoric. La aceștia se adaugă 1% credincioși în Dumnezeu „duri”. În fine, ceva mai mult de 1% dintre respondenți nu resping schimbările climatice, dar le consideră un fenomen normal, natural, care nu este influențat antropic.

- Românii văd schimbările climatice ca un fenomen care afectează mai mult lumea, în ansamblu, decât România.
- Răspunsurile arată o tendință de a evita nu atât percepția, cât *asumarea efectelor negative* ale schimbărilor climatice.
- Percepția generală față de schimbările climatice din România este de *încălzire și secetă*.